

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa



ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 3.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa.—Acullit com a propi al foraster que á trevallar y vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hù á casa seva, que prou hi te que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y pòchs, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolas tornadas a son esser: obradors d' avensos de la ciencia y planter de filosofhs y juristas. A fora la ensopida rutina.—Inimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicionals en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terror y de las minas els fruits y minerals. Las aigues de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d' un art fill lilegitim del antich criat en els avensos actuals. Voler les vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports oberts als productes de tots lloch; assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per obtenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltèm la virtud que á cap ens manca: L' amor á la Patria.—LUIS DOMENECH Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tortosa al mes. 0'50
Fora semestre. 3'00

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ

Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 25 Janer de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats ó copiats.

¡Sempre avant!

Als Redactors de LA VEU DE LA COMARCA.

Fa cosa d'uns quants anys que trobantme en una fonda de Tortosa, vaig tenir ocasió d'observar la següent anomalia.

Se trobaven en una taula més d'una dotzena de comensals y tots ells parlavan en castellà. Un cop vaig entrarhi en conversa, aní esbrinant d'ahont eran aquella gent, trobantme que uns habitavan en pobles propers á Tortosa y altres á la ratlla del regne de Valencia. Preguntats perque no parlavan son propi llenguatge, en prou faynes van sapiguer contestarme, á no ser un d'ells que va tenir la despreocupació de dirme que son llenguatge era molt rui y que 'l castellà feya mes caballero.

Aquest fet me corferi en lo més viu de mon ánima; donchs malgrat després d'haverloshi engegat uns quants arguments recriminant sa conducta y exposar motius que té tot home d'estimar sa propia parla, no'n van fer cap cas: tot lo més deixaren anar de sos llavis un somriure, com si volguessin tenir compassió de mi, que en aquells moments estava plé d'entusiasme patriótic.

D' aixó 'n vaig traure 'l convenciment de que la comarca de Tortosa era potser, de les catalanes, la més castigada de l'influencia castellana.

Per aqueix motiu, quan Francesch Mestre y Noé, y sos companys, feren sortir á la llum pública un setmanari escrit en catalá y ab l'objectiu de avivar entre sos compatricis l'amor á les coses de la terra, el qui escriu aquestes ratlles tot seguit va oferirhi sa mignada cooperació, convençut de la gran necessitat que, com hem dit, te la comarca de Tortosa de que se li despertí sa ánima, que li ha de donar nova vida y vida propia.

Més de tres anys La Veu de Tortosa, qu' aquest es el setmanari en relació, va deixar sentir sa influencia poca ó molta entre 'ls tortosins, emprenent campanyes en pró del regionalisme, que primerament no semblavan produir fruits, ja que l'indiferencia de la nostra gent no 's desfeya pas. Son digníssim director Francesch Mestre, be prou esmerçá tota mena d' energies pera al-

cansar el noble ideal que 's proposava ab el setmanari, com n' es una bona prova, entre les moltes, un album publicat, contenint les principals joyes artístiques y históriques de la terra. Però esaquí que tanta llevar escampada, á copia de tants sacrificis, semblava que s' havia perduda ó que s' anava á perdre ab la suspensió del esmentat setmanari.

Un cop desaparegut La Veu de Tortosa es quan vaig comensar á pensar més que may en la necessitat de la seva publicació y de si les seves campanyes havían ó no fructificat. Mes ben prest soch eixit d' eix dubte: l'aparició de LA VEU DE LA COMARCA parla per tot; diu ben alt que 'ls fruits del setmanari fa poch deixat de publicar foren molts, y que la necessitat de la seva publicació es tan real que una altra publicació ve, potser encara ab més forces, á substituir-la. ¡Deu n'hi dó!

No cal dir, donchs, ara ab quan d'entusiasme y joya ofresch mon feble concurs als valents tortosins qu' ab tant de dalé venen á la lluita en la premsa en defensa dels nobilíssims ideals regionalistes, que son els qu' han de desvetillar en aquesta comarca de les Riberes del Ebre l'amor sant de la Patria, ab ses tradicions y institucions que en altres dies mes sortosos la feren la nació mes gran y lliure de la terra. No hem pas de defallir. Tinguém per lema en tan noble tasca aquelles paraules dels nostres antepassats: ¡sempre avant!

Y ara me perdonarán mos volguts llegidors de qu' hagi feta tanta història, total pera saludar y encoratjar als volguts companys de LA VEU DE LA COMARCA ab un ¡sempre avant! que repetesch ab el més viu entusiasme.

J. JORDÀ.

¡Avant sempre!

Pleus de coratje emprenguerem la tasca d'escampar per tota la Comarca Tortosina las salvadoras doctrinas del Regionalisme, úniques que poden retornarnos la verdadera llibertat, ab la que 'ns administravam nostres bens comunals y particulars, feyam justicia de la bona y barata, no teníam quintas y tots eram soldats de la Patria; y en arts, ciencias, industria y comers, eram dels del davant, com encara

avuy ho som dins d' Espanya, abarroats, lligats y espremuts per las lleys centralisadoras que 'ns xuclan la sanch y las pessetas, privantnos en molts cassos hasta de poder treballar tant com voldríam.

Si animosos varem comensar, més valents y encoratjats nos trobém avuy, perque havem rebut provas de germanor dels companys que en la premsa batallan per la Patria, animantnos al tornar lo saludo que 'ls endressarem, desitjantnos vida llarga y sortosa per assolir la llibertat de la Patria; com també nos han servit per aferrarnos més en la mateixa idea, lo rebre cartas y felicitacions de personas de reconegut talent, que ab sos coneixements, nos guiarán y ajudarán á portar á cap la reconquesta de nostras perdudas llibertats, escrites moltes d' ellas en lo llibre dit de nostras Costums.

En busca de aqueixas llibertats tenim d' anar, y per axó tots los que volém caminar avant, devem dexarnos de estar quietos mirant com los cacichs nos explotan, convertintnos en sustancia de la que ells, com á masovers dels amos de Madrid, los ne fan part, y 'ls provincianos resultém representar lo paper de cordés ó borregos; sent axis, que si 'ns uniam y davam lo crit de via-fora, empaytantlos, acudint á tots los terrenes ahont ells están colocats, gracias á la nostra indiferencia, los passaria lo que ha passat als cacichs de Barcelona, que ja no saben ahont amagarse y 'ls regionalistas serán ben prompte amos y duenyos d' administrarse; y no sols será Barcelona, sino que Girona, Lleyda, Tarragona, Reus, Olot, Mataró y molts altres pobles, se preparan per darlos l' embestida en las properas eleccions, á las quals hi acudiran tots los colors polítichs, dexant sas opinions particulars tancades á sa casa, y sols un crit y una sola veu los servirà de contrasenya, que es: ¡visca Catalunya, guerra als cacichs!

¡Quin dia será que cadascú podrá donar lo mateix crit en lo seu poble, podentse nombrar al que tinga d' administrarlo y no tenir que esperar com ara 's espera á saber qui 'l manará?

LA REDACCIÓ.

Un llop de mar tortosí

Tipos de la terra

Les mans y cara rustides per los ruixims de la mar y per l' sol y la serena conreu de tot navegant, condolida la mirada al record del temps pasat cuin en son llaud reinava desde Ponent á Llevant, chupant la rónega pipa que pareix un fumeral, ceñida la blava brusa per blanca faixa d' estam, l' hay vist, sent chic, á la porta de S. Tem (1) allí sentat. Trist anllor lo consumia mirantne de cuan en cuan dels payols (2) y del paseo (3) la espantosa soletat, pos-buscava en vá aquells roigles que 's solien vore avans de marinos, baix los abres llargues hores conversant dels negocis del viatge y perills del temporal, mentres lo carrech aguarden de garrofes, oli ó blat. Temps gloriosos si que n' eren los temps de la antiguetat, la marina tortosina honra y profit vá guañá, y eren tots, la mar crúsantne verdades llops de la mar.

Les platjes de moreria ¡cuantes voltes vá abordá! y ¡cuantes, en los pirates lucharia brás á brás, la bandera blanca y roija (4) victoriosa tremolant! que eren los nostres marinos en les antigues etats tan valents en temps de guerra com generosos en pau, així 's portava á vanguardia en ses empreses reals lo Conquistadó D. Jaume y son fill D. Pere l' Gran; així 'n van mori com héroes al combat de Trafalgá, al Africa y á al Callao derraman la seua sang. Ara d' aquelles grandeses sols lo recort n' ha quedat, del Ebro ies solitarias vores ú están pregonant, y aquells roigles de marinos, gloria de nostra ciutat, ya no s' veuen per l' paseo ni per l' payols rondeixá, ni de S. Tem á la porta s' asenta lo llop de mar.

Tortosa 1903.

- (1) Casa gremial dels marinos de Tortosa.
- (2) Llocs ahont se depositaven los blats que baixaven per l' riu de Zaragoza y atres pobles riberencs.
- (3) Paseo de la Ribera, ahont avuy está l' Mercat.
- (4) Bandera de la matrícula de mar de Tortosa.

Ensenyances de l' historia

III

La dinastia d' Austria y sa extinció.

En los regnats dels II, III y IV Felips y de Carles II, Espanya vá anar consumint esterilment sas forces en persecució d' un fi purament d' amor propi, en quin no podia estar interessada més que la honra de 'ls seus reys. Aquell fi era la sumissió de 'ls Paissos Baixos. Veritat es que lo que hi havia d' amor propi se dissimulava en cel per la religió, fentse veure qu' aquelles interminables campanyes, que van desangrar y empecbrir la nació, se sostenien no més que por extirpar l' herejia protestant en los paissos rebelats; pero encara sent així, prenent en conte 'ls inmensos sacrificis que li costavan á Espanya aquelles guerres, era del tot impolítich l' empeny en prosseguirles desde l' moment en que, á conte de ser auxiliada sense reserva per atres potencies catòliques, com Fransa y Austria, era moltes vegades hostilizada per la primera que feya causa comú ab los protestants rebelats contra Espanya y poch ajudada per la segona en les empreses que principalment á Espanya interessaven.

Bó es y sant, que així 'ls individus, com les nacions, fassen sacrificis per la religió; pero Deu Nostre Senyó no demana impossibles ni á uns ni á atres. Per aixó repetixo, que l' obstinació d' Espanya era més deguda á un fi d' amor propi cubert en capa de cel per la religió.

Si en lloch de gastar Espanya sa energia vital en aquelles empreses descabellades, hagués buscat un arreglo honrós pera ella y pera 'ls súbdits catòlics de les possessions rebelades, que ocasió va tindre pera n' aixó, procurant traure en les negociacions de pau lo millió partit possible en compensacions de distint género per la pèrdua de la sobirania, en aquell cas hauria pogut atendre á la bona marxa de l' administració interior, que no podia anar més desgavellada y á la més encertada explotació de les colonies, en benefici mútuo d' elles y de la metròpoli.

Però qui tot ho vol tot ho pert; y aixó li vá succul á Espanya. Aquelles guerres continues contra 'ls rebeldes flamenchs, de les que 'n surgien complicacions que

la van posar alternativament en pugna en totes les demés nacions europees, aquells embolicls d'aliances, convenis i rompiments, en los que sempre resultava victima de la mala fe de les demés potencies que l'explojavan sense compassió, van acabar ab lo such vital d'Espanya, que, reduida á lainanició, va tindre qu' abandoná sense honra lo que hauria pogut cedir generosament, molt temps abans, en benefici propi y de 'ls mateixos principis quina defensa pretextava pera seguir la lluita.

La desatentada política d' un de 'ls privats qu' en nom de 'ls reys governaven de fet, no s' va contentá en portá á la nació á la ruina y al descrédit en los assumptos exteriors, sino que, pera curmull de mals, va provocá l' indignació de les regions peninsulars que més viu conservaven lo sentiment de sa antiga nacionalitat, sent causa de que s' perdés lo Portugal y estés á pich de perdres també Catalunya pera l' domini del rey d' Espanya; lo que no va succul gracies al mal comportament del exercit francès ab los catalans, á 'ls que tractava més com á enemich que no com á protector, en quin concepte havia segut requerida sa ajuda.

Encara no 'n tenia prou Espanya ab tanta desdítja. A la mort de Carles II se va trobá sense successor directe á la corona, y com la nació estava desfeta, y mortes les institucions polítiques á quin rassé havien pujat forts y pròspers los antics reyalms espanyols, y á quina influencia havia degut Aragó, en ocasió semejant á la en qu' allavons se trobava Espanya, una solució relativament pacífica, quan reunits en Casp los representants de Catalunya, Aragó y Valencia, van resoldre la qüestió de successió á la corona segons los dictats qu' entre gent entenímentosa se seguíen en semblants cassos, tenint present en primeterme lo be públic; á conte d' imitar-se eixa conducta á la mort de Carles I' Anvisat, va resoldre la qüestió de successió sols per mitj d' intrigues de palau, en les que hi jugavan les influencias de 'ls principals sobirans europeus, sense que 'l poble espanyol tingués art ni part en un assumpto qu' á n' ell interessava directe y principalment.

En aquella indigna tramoya, quins detalls fan caure la cara de vergonya á tot bon espanyol quan los recorda, va triomfa l' artera política de Lluís XIV, rey de Fransa, l' home que, abans de posá al trono d' Espanya á son net Felip V, havia tractat á la baqueta á la nostra nació, sense consideracions de justicia ni d' humanitat, ni sense respecte als tractats solemnement estipulats, l' home, quina conducta, comparada en la que darrerament ha observat Mac-Kinley, fa bona la d' este hipócrita enemich d' Espanya y desventurada victima de la bojeria anarquista. Y apesar d' aixó ja en quin entusiasme s' va pendre la defensa de Felip V tot lo territori espanyol qu' abans formava la monarquia castellana! Alló va sé una bojada de desprendiment, de valor, d' adhesió. No tracto de defensá á 'ls catalans per haver sostingut les pretensions de Carles d' Austria; pero aquell frenessí de 'ls castellans en favor del net del enemich més gros y més cruel que may ha tingut Es

panya, aquella aberració anti-patriòtica, sols s' explica per un sentiment d' arrogancia semi salvatge, per un esperit d' enemistat, d' oposició, d' antipatia, que s' diga com vullga, contra 'ls catalans.

En defecte d' un arreglo semblant al que s' va fé á Casp al tractarse de la successió de Martí l' Humá, bó hauria sigut que no s' hagués extremat tan la lluita civil per la corona d' Espanya, al vagá per mort de Carles II, y cap ocasió milló pera terminarla en benefici de tota la nació, que cuan l' entrada del arxiduch á Madrid. Y conste que no 'm fa di aixó ni l' antipatia per la casa de Borbó, ni l' desitj de qu' hagués triofant la causa que defensava Catalunya, ni la creencia de que l' austriach hauria fet més felis á Espanya que no la va fé 'l Borbó; sino que ho dich llealment per que tinch á les guerres civils per la majó calamitat que puga sufrí una nació, y 'm pareix qu' aquella hauria sigut la milló ocasió pera doná la guerra per acabada, y així ho haurien fet los castellans si, á conte d' está dominats per l' esperit quixotesch de volé se mes que 'ls altres espanyols, haguessen mirat sols lo bé y la conveniencia general de la patria.

A. M.

Campanya electoral

La batalla

Fa bò de veure com per tot arreu de Catalunya se desperta l' opinió cansada de sufrí el jou del centralisme, que ab cuners y cacichs ha tingut fins ara fermada la representació dels electors y valentes de l' ensopiment d' aquets, ha disposat de ells com li ha donat la gana.

No hi há cap districte á Catalunya, que no aspiri á redimir-se. A la Lliga Regionalista y altres centres, á la Comissió electoral d' aquella y á las personas més significadas del catalanisme, arriban cada dia consultes, peticions, excitacions y anhels de lluita; tothom veu arribar l' hora de la redempció y s' afanya á contribuirhi.

L'ástima que la batalla no pugui generalizarse, perque fora un espectacle hermós y sublim. Però hi há districtes ahont encara és impossible lluitar contra 'ls cacichs que amparats pels governadors fan dels alcaldes y secretaris d' ajuntaments robadors de vots y falsificadors d' actas. El cos electoral no pot comunicarse á fora com á Barcelona. Recordém que en las darreras eleccions bastá ab que la guardia civil se presentés a un poble, perque 'ls electors, escampats per casas de pagés, no gosessin anar á votar contra l' candidat ministerial. Y per aquet fou el cens enter del poble.

Peró malgrat els vicis d' organissació oficial, las imposicions y las amenassas; malgrat la perversió del sentit moral que no dona importancia al robo del vot y á la falsificació d' una acta; malgrat tot lo que com á enemich tenim davant, arreu ahont hi há agrupacions catalanistas y forsa vital, se lluitará ab fermesa y, indubtablement, se vencerá en molts districtes.

La segona batalla electoral que es dona al centralisme, tindrà per resultat portar á las Corts una minoria forta, honrada, capassa de fer por al governants que veuran darrera d' ella, no la figura del cacich, ni l' delicté que castiga el códich y del que viuen fa tant anys els encarregats d' aplicarlo, sino tot un poble que torna per la seva dignitat y entrent ab esperit justicier y patriòtic al compliment de sos

devers que 'l farán mereixedor del respecte de sos drets.

Ara no's podrà lluitar per tot Catalunya, però s' desfará completament el teixit de la xarxa format pel centralisme. A Barcelona, á Tarragona, á Lleyda y á Girona, hi haurá diputats catalanistas; cada districte vencedor serà un baluard de nostras idees, un centre de propaganda, un exemple que no s' trigará á imitar.

La victoria contribuirá á la organissació perfecta de l' exercit autonomista.

L' esperit y las ganas ja hi son: ahont no n' hi hagi, hi falta no més la organissació, penyora d' éxit.

Las elecciones y la massa neutra

Tothom parla dels seus drets, però ningú's recorda dels seus devers. Tothom diu: jo tinch dret á fer tal ó qual cosa; jo tinch dret á figurar en tal ó qual banda; jo tinch dret á perseguir; jo tinch dret á manar; jo tinch dret á enrahonar; jo tinch dret á votar; pero ningú parla dels devers que vé obligar á cumplir. Jo tinch dret á votar, pero ningú diu: vaig á cumplir ab el meu dever anant á votar; jo tinch dret á figurar com á elector, però no compleix ab el dever d' anar á veure si es ó no á las llistas del Cens. Y aixís tot... y sempre.

Es natural, donchs, que aprofitantse d' aquesta ausencia de sentiment del dever, se 'n aprofitin tots aquells á qui interessa que ningú hi compleixi, perque d' aquet modo 'ls mangonejadors fan lo que volen, se riuen de tot y comptan ab la impunitat; ja saben ells que ningú complirà ab lo seu dever perseguintlos, en el cas de que hagin delinquit.

Que l' anar á votar es un dever, está en la conciencia de tota criatura humana; però costa mol fer entendre á totes las classes socials la necessitat del seu sentiment. Aquest desconeixement dels devers y, com á consecuencia natural, el seu incumpliment, pintan de má mestra l' estat moral d' un poble.

Si els que tenen la obligació d' anar á las eleccions á emetre 'ls seus vots en favor de tal ó qual candidat, no hi van, están inhabilitats per exercir la crítica; no poden demanar comptes de la seva conducta política á n' els diputats á Corts; no poden exigir explicacions de la seva gestió administrativa á n' els regidors y diputats provincials; no poden censurar res absolutament; no complint ab els seus devers de ciutadà, se 'ls hauria de privar de tots els seus drets civils.

A n' els temps en que havem arribat no se 'n pot ser d' indiferent, y el cumpliment del dever no deu defugirse may, de lo contrari, anirém de mal en pitjor; y no podrém culpar no més que al nostre indiferentisme, pels desastres que hagin pogut ocorre no complint ab els nostras devers.

Per desgracia, son molts els indiferents, els que no fan res, els que no volen molestar-se per res, y per ningú. A n' aquestos, á qui cert filòsof alemany designa ab el nom de *filisteos*, á n' aquets, que 'l propósit de la seva vida consisté solzament en augmentar el número de las sevas comoditats físicas, á n' aquets, els distingim nosaltres ab l' encertat nom de *panxa-conten-tas*; en rigor de veritat no son altra cosa, puig si bé á primera vista sembla que no més pensin en ells y no s' preocupin dels altres, potser en el fons las primeras victimas son ells, perque no complint ab els seus devers, se perjudican la salud y la butxaca, y perjudican als demés perque careixen d' aquell

esperit de caritat que ha de moure al home envers al próxim.

Un gran pensador inglés, parlant del home indiferent, del que res l' interessa, del que tot el molesta, diu: «Está tan ocupat ab las sevas diubauxas, ab els seus negocis, ó ab la seva ociositat, que no vol prestar atenció á las urgents demandas dels altres. El fastiguejan las discussions sobre la pobresa, la ignorancia y el sufriment. Que treballin, diu, ¿per qué 'ls haig de mantenir? Que s' ajudin com puguin.»

El peresós es un animal actiu, comparat ab ell.»

Y continúa dient: «L' home que mira ab indiferencia á n' els demés, que no simpatiza y ajuda als altres, es perseguit ab molta frecuencia ab una justa retribució. No l' interessa l' aire impur y pestilent respirat pels que viuen en casas properas á la seva, però la febre que allí ha sigut engendrada flotan, arriba a casa seva y li arranca dels seus brassos a n' els severs que més estima. No l' interessa la criminalitat, la ignorancia y la miseria allí amagatzema la, però 'l lladre y el facinerós el troban en el seu retir. No l' interessa la indigencia ni 'ls problemes de la pobresa, però té de pagar cada sis mesos la pesada contribució pera 'l sosteniment d' un Assil de desvalguts. No l' interessa la política, però hi há una contribució directa, que es una contribució de guerra, y a pesar de tot exclama: ¿Qué 'm fa que aquesta no siga una política barata després de tot?»

Ab els que apareixen descrits en aquestas ratllas que acabém de transcriure, succeix alló tant sabut que per falta de un clau se va perdre la ferradura, per falta de cavall se va perdre l' home.

Passa aixís, perque no volen cumplir ab els seus devers.

Per lo que toca á eleccions, la mateixa Iglesia está cansada de recordar á n' els fidels el cumpliment del seu dever, com un dels medis legals pera conseguir el triomf dels millors sobre 'ls bons y dels bons sobre 'ls dolents. El malaguanyat Bisbe doctor Morgades (q. a. C. s.) va publicar hermosas pastorals, recomanant l' anar á las urnas, perque entenía que era un dever, y dictava las reglas per las quals devían regirse els catòlics al arribar. Es d' oportunitat també recordar lo que diu el P. Artur Devine, pasionista, en la seva admirable obra «Els manaments explicats», qui al ocuparse del dever de votar a las eleccions, escriu lo que segueix: «Las votacions son en els nostres dias assumpto molt important, pel govern de las nacions y dels pobles, especialmente á Espanya, Italia, Fransa, Inglaterra y demés països que tenen govern representatiu. Duas cosas havém de considerar respecte á n' aquet dever: el vot y el votar á persona convenient.»

Altres autoritats y textos podriam citar, que vindrián á robustir lo que sostenim y de com las lleys electorals influixen també en la llei moral, però no ho fem per no cansar a nostres llegidors.

Ab la passivitat, ab la inercia, ab la indiferencia, tornarán á llaurar pels camps de la política y de la administració tots els homes vells y gastats, carregats d' idees velles y gastadas, tots els polítics d' ofici, tots els agents de negocis, tots els que, segons expressió del amich Carner, no eran no més que massovers de la gent de Madrid.

Cumplint cada cual ab el seu dever, s' haurán acabat els Diputats per Catalunya; sortirán triufants de las urnas els veritables portavens de las nostras aspiracions. Aquestos serán diputats de Catalunya.

Francesch PUIG.

Un Castellá com n' hi ha alguns

Tinch un mitj amich, que sería amich meu del tot, si no fos perque parla sempre en castellá, á pesar de que tant ell com tots los del seu arbre genealògich, son ben nats en terra de Catalunya. Lo motiu de que no parli en nostra llengua es molt poderós. Un seu avi estigué prop de dos mesos en Castella, ahont va anar á comprar sigróns, y torná tan enamorat de la finor d' aquella llengua, que obligá á parlarhi á tota la seva descendencia.

Un dels nets, que es lo subjecte de qui 'ls he comensat á parlar, ha sortit tan aprofitat en lo manejo d' aquell idioma, que pera que vostés mateixos ne tinguen una prova, vaig á copiar literalment un fet que m' acaba de contar.

Heusel aquí:

«Ayer me pasó un paso que hay para alquilar sillas. Estaba un poco enfermo del estómago, porque hacía tres días que no podía ir, y de aborrecido salí á esparcir la niebla. Fui á casa la Ciudad, á cargar y descargar unos trozos de tierra, y al salir caía un agua que las calles iban de ancho en ancho. Por no mojarme hasta el muelle de los huesos, me esperé recto á la orilla de la puerta. Se oía allí un olor de no se qué, que no se podía detener, y además un chiquillo de un balcón pegaba tantos gritos cantando: «Buena agua que lloviese que matase á los zapateros...» que determiné irme, todavía que me mojase. Entonces viene un pobre á pedirme caridad, y yo le dije: «no llevo cuartos solos» pero él no hizo cabal, y mareá que mareará, pidiendo cinco céntimos. «No tengo cabeza», grité, por último, más quemado que el tío de la cinta, y él entonces ¿cuál la hace? me pega un empujón y me hace caer en medio de la calle. Me levanté mojado como un pájaro de agua; arrinqué á correr detrás de él para darle un harto de golpes de puño, pero ya lo has visto, ya no lo has visto, no pude saber donde se metió. Me volví todo rojo, porque la gente se reía y todo aprisa me marché tan desesperado que á un amigo que me halló y quería hablarme, le dije: «Huye de aquí, no me mareas que voy á salsa», y cuando hice cabeza á casa, mi mujer todavía me riñó cuando lo supo, diciendo: «eres un bolsillo, un sombrero de risas, no tienes trece ni catorce». Y tantas razones tuvimos, que no quiero hacerme más con ella.»

Y vetaquí un subjecte que sería un home com cal, si no caigués sempre en ridicol parlant d' aqueix modo; tot per culpa de son agüelo, que s' pensava que 'l castellá fa més fi.

Desde Barcelona

Federació Escolar Catalana

Lo dissapte passat dia 17 del corrent va celebrar la novella y ja important «Federació Escolar Catalana» la seva sessió inaugural. Aquesta tingué lloch en los espajosos salons de la «Lliga Regionalista» els quals, malgrat la pluja y mal temps que regnaba, varen omplirse com pocas voltas s' ha vist, hasta el punt de haver-se de retirar molta gent; la sala estava vistosamente adornada ab tapissos y plantas, entre las quals se destacava la gloriosa bandera catalana y sobre d' ella el retrato del inmortal catedratic Dr. Robert.

Va ocupar la presidència el Director de l'Escola d'Arquitectura D. Lluís Domenech y Montaner tenint a la dreta al President de l'Ateneo Barcelonés Sr. Abadal y a la esquerra al Vis president de la «Federació» que ho es nostre estimat amic y col·laborador Sr. Sans y Buigas.

Llegida que fou per Sr. Coll una memoria, escrita ab molta propietat y frase elegant va pendre la paraula el Vis president Sr. Sans y Buigas el qual en un eloquent discurs va exposar els fins de la «Federació» que no son altres que, en primer lloch, agrupar tot l'element escolar pera la defensa dels seus drets, y arribar a tenir aquesta una verdadera influencia en la legislació d'ensenyansa en segon terme; adquirir tots aquells coneixements ja teorichs ja practichs que no's donan avuy a l'Universitat; en aquest segon punt el Sr. Sans va fer una atinada critica de l'ensenyansa y va dir son degudas a las mateixas causas que els monopolis industrials y que per lo tant l'Estat deuria abandonar l'ensenyansa a la iniciativa privada; y finalment va dir que el tercer objecte era difundir la ciencia entre els obrers lo que va donar lloch al Sr. Sans pera combatre energicament las teorias destructoras que avuy se predicen, contrarias a tot lo que sia pau y ordre. Va acabar el Sr. Sans fent una hermosa defensa de nostra aimada llengua catalana y negant rotundament que la «Federació» ting cap mena de fi politich. Al acabar fou el nostre amic xardorosament aplaudit.

També varen fer us de la paraula els nostres respectables companys de causa Srs. Abadal y Domenech: el primer va alentarlos pera que seguixin pel camí emprés y el segon després de ma-

nifestar que presidia la festa per no tenir caracter politich, va fer també una critica de l'ensenyansa, dihent que era més que deficiente, que no n'hi havia; acabant per aconsellar als estudiants que lo que ells devian fer era Ciencia y Civilisació, puig de lo contrari Espanya y ab ella Catalunya, desapareixerian del mapa.

Tothom va sortir de la festa molt ben impresionat.

†

Lo dilluns van celebrarse en la parroquial esglesia de Nostra Senyora de la Mercé d'aquesta ciutat Comtal los solemnes funerals en sufragi de l'anima de la mala guanyada Sta. Mercé Porcar y Riudor (A. C. S.) filla de nostre benivolgut paísá l'Exm. Sr. D. Manel Porcar y Tió.

La Capella de la Mercé cantá la Missa solemne del gran compositor catalá En Melcior Ferrer, Presidien el dol el Reverent Dr. Valls, Rector de l'esmentada Parroquia, l'Exm. Sr. D. Manel Porcar y Tió, D. Manel Porcar Riudor, D. Manel Balaguer y Borsora, Dr. D. Joan Farnés y Farnés y altres individuos de la familia que'n aquest moment sento no recordar. La gran nau del temple estava ocupada per numerosa y distingida concurrencia, entre la que's veja lo mes escullit de la colonia Tortosina, donant prova una vegada més de las moltas simpatias ab que compta tant distingida familia. Y nosaltres per nostra part, preguém de nou a nostres lectors no olviden en sas oracions l'anima de la finada y que Deu la tinga en sa Santa Gloria.

Corresponsal.

SANTORAL

Diumenje 25, La Sagrada Família, La Conversió de s. Pau ap,

Proget.—Dilluns 26, S. Pol·carpo b. mr., sta. Paula vda. y s. Alberich abat.—Dimats 27, S. Joan Crisóstomo b. y dr. y s. Mer, abat de Banyolas.—Dimecres 28, S. Juliá de Cuenca y s. Cirilo, bb. y cfs.—Dijous 29, S. Francisco de Sales dr. y s. Valeri b. cfs.—Divendres 30, Santa Martina vg. mr. y Aldegundis vg.—Dissapte 31, S. Pere Nolasc cf.—*Absolució general en la Mercé.*

NOTICIES

Copiem del diari *El Ebro* los següents párrafos que coincideixen ab las nostras aspiracions.

«Recibimos muy gratas noticias del movimiento electoral que se nota en varias circunscripciones y distritos de Cataluña donde regionalistas y católicos se disponen a tomar parte en la próxima contienda con grandes probabilidades de triunfo.

Todos los elementos sanos, prestigiosos e independientes; cuantos se han convencido de que una de las mayores plagas que padecemos es el centralismo, con su abominable tiranía, se apresan a trabajar por los candidatos que, volviendo las espaldas al hampa politico-madrileña, buscan en la satisfacción de las aspiraciones regionales la reivindicación del derecho foral, castizo y popular contra las demasias de un estado absorbente que nos ha degradado y envilecido.

El ejemplo de nuestros hermanos del Corazón de Cataluña, desentendiéndose de caciques, politicastros, salteadores de municipios y demás plagas animadas al calor del favoritismo central, debe ser espejo que nos saque de nuestra indiferencia y apatía.

Los distritos de Tortosa, Roquetes y Gandesa se hallan en

el caso de sacudir el yugo de los partidos y alzarse dispuestos a recobrar su personalidad difuminada y perdida entre la sombra de una política trashumante y exótica que ha tomado este país por tierra de conquista.

Suplicamos a nuestros amigos que mientras otra cosa no se disponga, procuren no comprometerse, rechazando componendas y tratos que pueden coartar su libertad de acción y valimiento que ¡sabe Dios si podrán ser de gran provecho para la gran rehabilitación de esta comarca!

Lo setmanari tortosí *La Libertad* fa dos números que comensa a intercalar algun treball ó escrit en la llengua de la Patria. ¡Animo y avant!

La llengua de Cervantes será molt hermosa, però no es la que parlem.

Els pronostichs que's feren al construhir lo pontó del Barranch de S. Antoni's han complert.

Després de tans de projectes, direccions, inspeccions, reconeixements y grans influencias rebudas a só de bombo y platerets per nostres explotadors, resulta que una petita barrancada lo ha inutilisat y de moment queda prohibit lo passarhi. Lo país que rebenti, ja vindrá una Ordre un dia ó altra autorisant gastari quatre sachs de ciment a mes de las dietas que pugul devengar el *Cuerpo Dificultativo*.

Mentres a Madrid pretenen humillar a Catalunya, del estranjer los catalans reben mostrás de simpatia coronantsos fronts ab los primers premis que se senyalan en los certamens artistichs; ahí era Agustí Querol a Lima, y avuy Mejich premia al millor him-

ne del mestre En Lluís G. Jorda de Vich, y ja un fill de Vich també obtingué la gloria de ser l'autor del himne popular dels mexicans.

Sembla que va prenent peu la idea d'axecar un monument al insigne poeta mossèn Cinto Verdaguera en lo cim del Monseny, combinantlo ab lo de la Creu monumental, que també en la mateixa montanya deu axecarse; havent-se ya nombrat una Junta pera portar a cap la obra. ¿Y la Creu monumental de Coll-Redó y el monument a Ros de Medrano, cuan se farán?

El día 18 prop passat va darse per acabada la exposició de las fotografias que regala a diferents entitats de Tortosa l'il·lustre escultor tortosí En Agustí Querol, havent sigut per aqueix motiu molt visitats los salons del Centre Excursioniste.

En lo número últim, conforme prometerem, se comensá la publicació de la Historia de Tortosa, de D. Francisco Martorel y de Luna, impresa l'any 1626, y de la que sols ne quedan rarissims exemplars (cap de complert que sapiguem), procurarem que'l nostre sigue complert.

Per deficiencias tipográficas, no se reproduceix ab los mateixos tipos de lletra, si be se conservan los mateixos errors gramaticals.

Sembla que a primers de Febrer la Sucursal del Banch d'Espanya de Tortosa s'obrirá al publich repartint un llibret que contindrà las explicacions de tots los negocis y operacions a que's dedicará.

Tortosa: Imp. Foguet, P. Hospital

sión del Rey Francisco de Francia, á otros, habiendo sido él que lo prendió en el Parco de Pavía, como atestigua el Privilegio que el Emperador Carlos V, le dió, como se verá en el discurso de nuestra obra. Y tambien el ver que una Ciudad tan favorecida de Maria Santísima, con una merced tan singular de una santa Cinta, fabricada por sus propias manos y dada por ellas á esta Catedral, enriqueciéndola con tan Divino, rico, é inestimable tesoro, efecto del amor que esta celestial Princesa (según dándola dijo esta Divina Señora) ha sido mi intento divulgar tan singular favor, hecho á la sobre dicha Iglesia, y Ciudad, y así he tenido motivo bastante para publicar en junto algo de las antigüedades, y grandezas de esta Ciudad, y por tanto me acojo también á la sombra de Vuestras Magnificencias, dedicándoles juntamente la presente obra. Bien veo que el estilo, no será conforme requiere tal materia, ni el lenguaje tan limado como merece; mas sé que lo que se debe á la Historia, vá cumplido, porque (según dice Cicerón en el libro del Orador) la primera ley que fué dada al Historiador, fué mandarle, que no se atreva á decir mentira alguna, y cosa falsa. Y segunda que en escribir verdad tenga mucho ánimo, porque no sea tenido por sospechoso, ni digan del que se movió por amor ó enemistad en lo que escribe. Estoy asegurado que en las dos leyes he guardado fielmente lo que se debe. En los tiempos y en lo demás, he hecho lo que he podido y he hallado. Hame parecido dedicar esta obra á Vuessas Señorías, y á Vuessas Magnificencias, como á cuerpo entero de esta antiquísima Ciudad, á Vuessas Señorías por lo que toca al estado Eclesiástico y á Vuessas Magnificencias por lo que toca al estado secular. Es obra humilde por la parte que le toca de su Autor y muy levantada por el asunto que lleva. Necesita ser amparada y así la pongo a los pies de Vuessas Señorías y Magnificencias para que la Amparen y honren, que siendo así, no temerá a las lenguas mordaces que oponersele quisieren, que es visto tondran respeto al ser amparada de Vuessa Señorías y Magnificencias, como á Padres de República de tan insigne Ciudad, á quien nuestro Señor guarde, y prospere con felices

EL MESMO EN ALABANZA del Autor Decima

Antigüedades, bellezas,
fertil término, sabrosas,
y claras fuentes, prohezas,
de las hijos tan famosas,
yerbas, misnas, y riquezas.
De su Patria así nos canta
Martorel que nos encanta
con Lyra tan bien templada:
mas que mucho si tocada
está con la Cinta santa.



MORESO

Gran botiga de calsat de totes classes

SABATES Y BOTINES D' IVERN

Confecció esmerada pera ls que tenen los peus delicats.
Casa fundada l' any 1866.

PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT.
PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
TORTOSA

Llibreria fundada l' sigle XVIII

Francesch Mestre

TORTOSA

PUBLICACIONS CATALANES:

- Obres de Mossen Jascinto Verdager
- » Tomés A. Rigualt
- La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta
- Lo catalá devot—nou devocionari—pasta 1 peseta
- Los set diumenges de San Joseph—pasta 1 peseta
- » rústica o'50 peseta
- Doctrina cristiana—cartonet—o'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

A. OLIVERES

METJE

Ex-alumne del Hospital de Paris.
Ex-ajudan de la Clínica de malalties dels ulls del
Dr. Galezowski.

CONSULTA DE 11 A 1 Pasantje Franquet, Pral.
TORTOSA

Sin empleo de capital, buena ganancia diaria; se obtiene escribiendo a G. A. B.—Casella Postale, N. 196 Milán (Italia).

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parasol, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Juguets, Pantalles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regals, y tota classe d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESES EN CARTO E TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASSES, CÔRBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc.
Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1.
TORTOSA.

INCREDIBLE VERITAT!

Única y veritable occasió para gastar los quattros com cal en regalos d' imortancia, quin valor supera sempre al ecucos. Objectes d' or de lley garantizat (18 quilats) y enlunernadors brillants, quimificament perfectes, de més vtilua, per son constant esplendor y limpiesa, que ls verdaders. Descomposició de llum, llimpiesa, lapidació perfecta, imitació maravillosa.

5.000 pesetas

A qual distingeixi aquestos brillants Alaska de ls lleitims, Gran Premi en la Exposició de París.

Anell pera home, or brillant 50 piass.

Agulla pera home, or brillant molt gros 100 »

Anell pera senyora ó senyora 25 »

Arracades (parell) pera senyora 25 »

Arracades (parell) pera senyora 25 »

Arracades (parell) pera senyora 50 »

Arracades (parell) pera noyas 100 »

Arracades (parell) pera noyas (verdader regalo) 25 »

Medallons oro de ley, en la figura de la Parisima, esmalte de Florencia, y brillant Am: Alaska 100 »

Si envian per correu franck de tot gas to, en caixetas certificades y declaradas mercancias, pera tota Espanya é lliure.

No se servirà cap medio que no siga antes convengut el pago.

Pera la mida de les anells basta pen- drer en un fil la grosaria del dit.

No s' fan desquents, no s' donen re- presentacions ni s' envien mostres.

Gratis y Franch el Catálogo llustrat.

Al comprador que no estiga conforme ab la mercancia si li tornaran les quar- tos conseguit.

Directe al representant general y únich de la Societat d' Or y Brillants.

Am: Alaska, G. A. Buvas Cor- so Romano 104 y 105, Milán.

(Italia)

Drogueria, Perfumeria, Ultramarins, Comestibles y Colmado

Yda. de F. Canivell y Sala

Angel, 6 y 8. -- TORTOSA

Complet surtit en

- Pastes pera sopa lleitimes de Mallorca.
- Conserves de totes classes
- Abadeijo 1.ª, coa foradada
- Manteques
- Formatjes
- Embutits
- Fiambres
- Articles fotografichs
- Productes quimichs
- Aigües minerals
- Especifichs nacionals y estran- gers
- Colors y barnisos
- Broches y pinsells
- Barnis mineral
- Sucres
- Cafés
- Cacaus
- Thés
- Chocolates
- Bombons
- Galletes y biscuits
- Aixarops y horchates
- Carbuo de calci
- Petróleo refinat
- Esplosius, meches y perdigons
- Abonos
- Sofres
- Sulfat de coure
- Llavós

Vins de taula, generosos y champanyes

Licors del pays y extrangers

adecentamientos de gracia, para gloria suya, y honra desta Ciudad, como este su criado les desea. De Tortosa a 12 de Abril, del año 1626,

De Vuessas Señoras y Magnificencias humilde criado Francisco Martorel y de Luna

...



DE FRANCISCO BONIFACIO
Soler a su patria Tortosa. Decima

A Sombra de noche triste
(Patria dulce) con olvido
(rigor del tiempo) has tenido
la antigüedad que tuviste.

Los hijos que mereciste
famosos, y tu fortuna
no ha cantado lengua alguna
hasta en tanto que deshizo
con su pluma aqueste hechizo
por ser de noche una Luna.

